

Cessió del fons de Lidia Falcón O'Neill

Departament de Cultura
7 de maig de 2012

Índex

Introducció	pàg. 3
Trajectòria de Lidia Falcón	pàg. 3
El contingut del fons	pàg. 5
Els fons documentals cedits	pàg. 9

Lidia Falcón cedeix el seu fons documental al Departament de Cultura

- Inclou miler d'expedients de clients del seu gabinet jurídic, així com originals de la seva producció en l'àmbit literari i periodístic, i documentació del Partido Feminista de España- Club Vindicación Feminista
- El fons constitueix un dels conjunts de referència per a la documentació i l'estudi del moviment feminista més importants existents a Catalunya

L'advocada i escriptora Lidia Falcón O'Neill ha cedit el seu fons documental personal i el del Partido Feminista de España-Club Vindicación Feminista al Departament de Cultura. El fons, que es dona sota la fórmula jurídica de cessió en comodat, es dipositarà a l'Arxiu Nacional de Catalunya. El fons de Lidia Falcón permetrà enriquir el coneixement de la repressió política i la censura durant el franquisme, i farà possible un acostament força complet a l'estudi de la trajectòria creativa de Falcón.

Entre altres documents, el fons inclou milers d'expedients de clients del gabinet jurídic de Falcón, així com un nombre significatiu d'originals mecanoscrits de la seva producció en l'àmbit literari i periodístic. El fons documental també aplega documentació judicial i penitenciària dels darrers anys del franquisme i documentació produïda i rebuda pel Partido Feminista de España- Club Vindicación Feminista.

El conseller de Cultura, Ferran Mascarell, i l'advocada i escriptora Lidia Falcón han signat l'acord de cessió dels fons. També han participat en l'acte el director general de Patrimoni del Departament de Cultura, Joan Pluma; l'escriptora Rosa Regàs; l'escriptor i periodista, Ignasi Riera; i el director de l'Arxiu Nacional de Catalunya, Josep Maria Sans Travé.

Trajectòria de Lidia Falcón

Lidia Falcón O'Neill va néixer a Madrid el 1935, i es va traslladar a Barcelona als cinc anys, on va estudiar Art Dramàtic, Dret i Periodisme. També és doctora en filosofia. Ha exercit com a advocada durant més de quaranta anys a través del seu bufet propi i al Gabinete Jurídico para la Mujer, orientant la seva activitat a la defensa dels drets de les dones i dels treballadors. Va fundar les revistes *Vindicación Feminista* (1976) i *Poder y Libertad* (1979), que dirigeix actualment. Ha estat creadora de multitud d'iniciatives associatives, polítiques i editorials, com ara Ediciones de Feminismo, S.A. (1976), Col·lectiu Feminista de Barcelona (1976),

Organització Feminista Revolucionària (1977), Partido Feminista de España (1979), Club Vindicación Feminista de Barcelona (1980) i Madrid (1986), Federación de Clubs Vindicación Feminista (1988), Vindicación Feminista Publicaciones (1988), i Confederación de Organizaciones Feministas (1996).

Com a resultat de la seva llarga militància i de l'assistència a les Fires del Llibre Feminista i als principals fors mundials sobre els drets de la Dona (és membre de l'associació Sisterhood is Global des del 1984), ha esdevingut la líder més internacionalment coneguda del feminisme espanyol. A més de les seves nombroses col·laboracions als mitjans escrits i audiovisuals, ha publicat una quarantena d'obres de temàtica diversa, com ara assaigs traduïts a diversos idiomes ("Mujer y Sociedad", "Cartas a una idiota española", "La Razón Feminista", "Violencia contra la mujer", "Mujer y Poder Político" i "Los Nuevos Mitos del Feminismo"), autobiografies ("Los hijos de los vencidos", "En el Infierno", "Viernes y 13 en la calle del Correo", "Memorias Políticas" i "La vida arrebatada") i obra teatral i narrativa ("Es largo esperar callado", "El juego de la piel", "Rupturas", "Camino sin retorno", "Postmodernos", "Clara", "Al fin estaba sola" i "Una mujer de nuestro tiempo").

Lidia Falcón ha estat peça fonamental en la història d'una munió d'entitats polítiques i socials d'acció feminista. El Partido Feminista de España (PFE) va néixer el 1979 amb el seu l'impuls, sobre la base dels corrents ideològics marxista-leninista i feminista. Després d'un procés de reconeixement difícil, el partit va aconseguir finalment l'admissió al registre oficial de partits polítics el 1981. Algunes de les persones que han format part del seu comitè executiu són Lidia Falcón, Carmen Sarmiento, Maria Encarna Sanahuja, Mercedes Izquierdo, Montserrat Fernández Garrido, Pilar Altamira, Elvira Siurana, Isabel Marín i María Ángeles Piquero. Amb una activitat força limitada a partir de mitjans dels vuitanta del segle passat, s'integrà en la Confederación de Organizaciones Feministas de España, que va concórrer a les eleccions al Parlament Europeu el 1999.

El partit creà el 1979 "Poder y Libertad" com a revista teòrica, successora de la reconeguda publicació "Vindicación Feminista" (1976-1979). Des de mitjans dels anys vuitanta la iniciativa de les mateixes protagonistes de la creació del PFE en la lluita feminista es desplaçà preferentment al Club Vindicación Feminista, des del qual s'organitzaren múltiples activitats públiques de difusió de la causa feminista. El partit i l'entitat han desenvolupat també una activitat editora molt notable a través d'Ediciones de Feminismo S.A. (creada el 1976) i la seva successora Vindicación Feminista, Publicaciones (1979), des d'on han estat responsables de la publicació de diverses obres de teoria feminista, narrativa escrita per dones i, puntualment, teatre i poesia.

El contingut del fons

El fons cedit inclouen documents personals i professionals de Lúdia Falcón, així com del Partido Feminista de España-Club Vindicación Feminista. El volum total del fons documental és de 114,7 metres (716 unitats d'instal·lació).

El fons s'organitzen en les sèries següents:

- Administració general i organització
- Legislació i assumptes jurídics
- Gestió dels recursos humans
- Gestió econòmica
- Gestió dels béns mobles i immobles
- Recursos d'informació
- Comunicacions i projecció pública
- Gestió dels serveis oferts als membres de l'organisme
- Documentació específica de l'entitat

El fons que conté la documentació personal de Lidia Falcón ha estat conservat per ella fins al seu ingrés a l'ANC. Fonamentalment es trobava al seu despatx professional de Barcelona, encara que una petita part procedeix també del seu domicili particular a Madrid. El fons va ingressar a l'ANC el 16 d'octubre de 2009. Aplega la documentació produïda i rebuda per Lidia Falcón com a resultat de la seva activitat familiar i pròpia. Inclou el testimoni de la seva formació acadèmica i l'administració del patrimoni familiar. Comprèn la documentació laboral i política de la seva mare a la Delegació de Premsa i Propaganda del Ministeri d'Educació a Barcelona (1939-1944). També, la relativa a l'activitat personal de diversos membres de la seva família (José Bernabé Oliva, Eliseo Bayo Poblador, Carlos París Amador i Regina Bayo-Borrás, principalment).

El fons inclou el testimoni de la vinculació laboral de Falcón amb la societat Lucas y Alsina, amb la Compañía de Productos Electrónicos (COPRESA) i a The American School of Barcelona, de la seva adscripció als col·legis professional d'advocats i petites mostres de la seva obra jurídica. En aquest àmbit, però, destaca pel seu volum i interès el miler d'expedients de clients del seu gabinet jurídic, testimoni de quaranta anys d'activitat professional. Els complementen altres documents relatius a la gestió del bufet propi i del Gabinete Jurídico para la Mujer durant els anys noranta del segle XX. Pel que fa a l'activitat creativa, el fons inclou un nombre significatiu d'originals mecanoscrits de la seva producció en l'àmbit autobiogràfic, la novel·la, el teatre, l'assaig, el món de l'edició i l'activitat periodística.

Militants del Partido Feminista de España davant els Jutjats de Barcelona durant la campanya pel dret a l'avortament (1979)

Així mateix, el fons incorpora un volum notable de correspondència en l'àmbit espanyol i internacional. Pel que fa a l'activitat política, destaca la documentació judicial i penitenciària dels darrers anys del franquisme. El fons aplega també el testimoni de la participació de la productora en nombrosos congressos i conferències d'àmbit internacional, viatges, entrevistes i publicacions sobre Lidia Falcón. Finalment, com a recursos d'informació hi ha dossiers temàtics de tema jurídic i feminista, publicacions periòdiques, documentació impresa i retalls de premsa.

El fons documental del Partido Feminista de España – Club Vindicación Feminista ha estat conservat per aquestes entitats, gairebé en la seva totalitat a la seva seu a Madrid, fins al moment del seu ingrés a l'ANC. El va lliurar materialment Lidia Falcón el 3 de novembre de 2009, en exercici dels poders rebuts a l'efecte per acord de la Junta de Govern extraordinària, de la Confederación de Asociaciones "Federación de Clubs Vindicación Feminista", actual propietària del fons documental.

Cartell del Primer Congrés del Partido Feminista de España (1983)

El fons documental aplega la documentació produïda i rebuda pel Partido Feminista de España, el Club Vindicación Feminista i les seves societats editores, Ediciones de Feminismo, S.A. i Vindicación Feminista, Publicaciones. Conserva el testimoni de la constitució, els estatuts, les actes del secretariat permanent i del primer congrés del partit, així com la documentació econòmica, d'infraestructura, circulars, correspondència tramesa i rebuda, participació en manifestos i accions polítiques, estudis i activitats organitzades.

Inclou la inscripció al registre i estudis sobre el règim jurídic, procediments judicials en defensa del patrimoni, el llibre de matrícula del personal, currículums rebuts i relacions amb la Seguretat Social; pressupostos, comptabilitat, factures i rebuts, documentació bancària i sol·licituds de subvencions a les administracions públiques; assegurances de béns i ofertes de serveis; informacions de contacte, congressos i jornades, obra aliena i publicacions; documentació sobre relacions amb altres entitats i organismes oficials i viatges; organització de campanyes de lluita, comunicats de premsa i adhesió a manifestos; correspondència tramesa i rebuda; fitxes de sòcies; activitats i campanyes organitzades, estudis i escrits propis.

El fons aplega documentació del Partit Feminista de Catalunya i de la Confederación de Organizaciones Feministas (COFEM-FEMEK) relativa a la candidatura a les eleccions al Parlament europeu de 1999.

Elvira Siurana, Carmen Sarmiento, Lidia Falcón i Cristina Alberdi durant la presentació d'un llibre (1995)

Pel que fa al seu volum, destaca la documentació en forma de dossiers temàtics (123 unitats) i retalls de premsa (1.306 unitats). Finalment, el fons inclou la documentació empresarial i de producció de les publicacions editades per Ediciones de Feminismo, S.A. i Vindicación Feminista, Publicaciones, així com l'extensa hemeroteca nacional i internacional de l'entitat (amb 425 capçaleres de revistes) i els més de tres milers de monografies que la complementen.

Cartell de les I Jornadas de Reproducción Humana organitzades pel Partit Feminista de Catalunya (1983)

Els fons documentals cedits

La cessió dels fons documental de Lidia Falcón respon a la voluntat de Lidia Falcón que aquesta rellevant documentació sigui objecte de conservació i difusió pública a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

El fons conté documentació relativa a la seva activitat política clandestina durant els darrers anys del franquisme, així com de caràcter judicial i penitenciari, que permetran enriquir el coneixement de la repressió política a les acaballes del Franquisme. Així mateix, aplega documentació personal i familiar de considerable valor, en particular, la relativa a la seva mare, Enriqueta O'Neill Lamo, i a la seva activitat a la Delegación de Prensa y Propaganda del Ministerio de Educación Nacional, testimoni molt ric de les actuacions de control de l'opinió i la censura durant els primers anys del règim franquista a Catalunya i de les seves relacions amb el nazisme.

Cartell de la manifestació del Dia de la Dona Treballadora (1980)

Dins el fons mereix consideració la documentació referent a l'activitat creativa de Lidia Falcón, atès que el fons documental dipositat a l'ANC conté esborranys i originals de l'extensa obra literària i les memòries de l'autora, que permetran un acostament força complet a l'estudi de la trajectòria creativa de la productora.

Una altra part del fons correspon a l'arxiu del seu gabinet d'advocada des dels anys seixanta del segle passat fins a l'actualitat, en particular, els expedients dels

seus clients. Quan aquesta documentació superi temporalment les limitacions derivades de la protecció que la legislació proporciona a les dades íntimes de les persones afectades, facilitarà una informació valuosíssima sobre la implantació del divorci, la lluita contra els maltractaments i, en general, la defensa dels drets de la dona a la Catalunya de la segona meitat del segle XX.

Arxiu del Partido Feminista de España

Lidia Falcón ha dipositat simultàniament al seu fons personal, l'arxiu del Partido Feminista de España – Club Vindicación Feminista. Aquest fet facilitarà un estudi molt més ampli, més enllà del vessant estrictament polític, de la lluita feminista, complementant d'altres fons conservats també a l'ANC, com ara el de la diputada comunista Maria Dolors Calvet Puig, i el de l'acció política de partits i polítics durant els darrers anys del Franquisme i la Transició democràtica (Bandera Roja, Partit Socialista Unificat de Catalunya o Partit Socialista d'Alliberament Nacional).

Manifestació a Barcelona pel dret a l'avortament (1983)

La cessió inclou una hemeroteca de més de cinc mil exemplars i la biblioteca dipositada juntament amb la documentació pròpiament textual d'arxiu. La suma dels dossiers i retalls de premsa continguts al fons, les publicacions periòdiques i les monografies constitueix un dels conjunts de referència per a la documentació i l'estudi del moviment feminista més important existents en l'actualitat a Catalunya.

En concret, la conservació de la documentació d'aquest resultarà particularment rellevant pel fet que testimonia la vida del Partido Feminista de España entre els anys 1979 i 1985, els principals de la seva activitat interna i pública, corresponents

als primers temps de la vida política postfranquista (amb les seves dificultats d'implantació), així com la reorganització posterior al si de la Confederación de Organizaciones Feministas (COFEM-FEMEK).

Permet documentar al detall, en particular, la vida posterior del Club Vindicación Feminista, la seva organització pròpia, les activitats i l'obtenció de recursos, així com l'impuls a l'edició de les revistes que han actuat com a portaveus principals del moviment feminista a Espanya. En aquest sentit, a mig camí entre el Centre de documentació propi i una reserva d'informació per a l'edició d'aquestes publicacions, destaquen molt poderosament els milers de dossiers de documentació i retalls de premsa que conté, organitzats temàticament i cronològicament.

Cartell de la manifestació a favor d'una llei de divorci (1980)

Finalment, acumula també un valor considerable la documentació gràfica i audiovisual ingressada amb la documentació textual. Permet documentar l'activitat del partit i l'entitat dipositant, esdevé l'arxiu d'imatges de les seves publicacions i

aplega un volum molt considerable de cartells que testimonien les activitats realitzades durant les darreres dècades per tota mena d'entitats i institucions dels diferents àmbits territorials en defensa dels drets de la dona.